

6. Мірошникова, А.А. (1990). Читання хорових партитур у концертмейстерському класі: Методичні рекомендації з курсу «Концертмейстерський клас» для музичних вузів. Київ: ХМПП.

Олена Прокопович

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ НА ФОРТЕПІАНО ОРКЕСТРОВОЇ ПАРТІЇ У ВОКАЛЬНО-СИМФОНІЧНИХ КОМПОЗИЦІЯХ

Оркестрові партії у хорових творах у перекладі для фортепіано значно більшої технічної підготовки (на відміну від гри хорових партитур) зокрема через складну, розвинену, багатшарову фактуру.

Під час домашньої роботи студентам доводиться уявляти оркестр і хор, а на заняттях у класі диригування роль оркестру і хору зазвичай виконують концертмейстери. Імітація звучання різних оркестрових груп, співацьких голосів на фортепіано стає провідним завданням піаніста-концертмейстера. Оркестрове та хорове звучання у виконанні на фортепіано мають суттєві відмінності як з точки зору тембрових особливостей, так і в структурі виконання. Фортепіанне звучання хорових партій має бути максимально наближеним до звучання людських голосів, передаючи тембральні особливості кожної партії. Партія оркестру представлена широким різноманіттям інструментальних груп, кожна з яких має свій унікальний тембр, який є невід'ємною складовою вокально-симфонічного полотна.

Струнні інструменти здатні надавати звучанню як легкості, так і глибини, оскільки їхній тембр дуже гнучкий і здатен змінюватися залежно від композиторського задуму. Втілення цих нюансів засобами фортепіано потребує обережного використання динаміки, педалізації.

У месі G-dur Ф. Шуберта (частина «Kyrie») молитовне благання «Господи помилуй» втілено за допомогою низки виразних засобів, зокрема важливу роль у створенні цього образу відіграє темброва специфіка струнної групи інструментів. За допомогою м'якого, теплого «голосу» струнних, що виконують плавні, протяжні мотиви, створюється атмосфера молитовності,

піднесеності. На фортепіано це передається через м'яке туше, максимальне легато, що дозволяє створити відчуття співу. М'ягка, акуратна педалізація надає звучанню глибини та теплоти.

У «Коронаційній» месі В. Моцарта (частина Gloria), струнні інструменти посилюють хвалебний зміст твору. Звучання даної групи сповнено енергії, швидкості та потужності. Їх підтримують дерев'яні духові, які збагачують темброву палітру і ще більше сприяють створенню відчуття нескінченного руху.

Безумовно, рояль чи піаніно, навіть з гарною якістю звучання, мають обмежену палітру тембрів порівняно з оркестром. Однак використання різних технік фортепіанної гри дозволяє створити ілюзію руху.

Яскравим прикладом втілення атмосфери жаху і хаосу, стихійного лиха засобами оркестрового звучання є сцена грози з опери Дж. Верді «Отелло»

Для передачі цієї природної стихії композитор звертався до таких оркестрових інструментів як литаври, барабани, та інші ударні, що створюють могутні звукові хвилі, імітуючи удари грому. Струнні інструменти виконують швидкі арпеджіо, які нагадують свист та завивання вітру. Мідні духові (тромбони, труби) підкреслюють відчуття напруги та тривоги. При виконанні на фортепіано усі ці звукові ефекти відтворюються наступним чином: розкати грому передаються через потужні акорди та низькі регістри, що створюють відчуття загрози. Швидкі пасажі і арпеджіо імітують пориви і свист вітру.

Надзвичайно важливим аспектом виконання вокально-симфонічних творів є дотримання балансу між оркестром і хором. Існує тонка межа між моментами коли оркестр відіграє роль акомпанементу, та тими, коли він стає повноправним учасником, який розвиває музичну думку на рівні з хором.

У випадках, коли оркестр виконує акомпануючу функцію, його партія підкреслює та підтримує основну лінію хору, допомагаючи посилити його виразність, але при цьому не виходити на перший план. Прикладом є такі твори: В. Моцарт меса c-moll (частина «Kyrie»), а також Коронаційна меса частина «Gloria»; Л. Керубіні Реквієм (І частина), Ф. Шуберт меса G-dur

(частина «Кугіе»), де оркестр здебільшого підтримує хор, створюючи фон і ритмічну основу

З іншого боку оркестр може виконувати активнішу роль і стати рівноправним учасником з хором, якщо вимагає музичний задум цього твору.

Найбільш яскравим прикладом цього є вищезгадана сцена грози з опери Дж. Верді «Отелло», де оркестр є не тільки повноправним учасником дійства, а іноді навіть відіграє у ньому головну роль.

Виконання оркестрових партій є складним завданням для піаніста-концертмейстера, оскільки вимагає не тільки майстерного володіння технікою гри, а й вміння за допомогою виконавських виразних засобів імітувати звучання широкої палітри симфонічних інструментів.

Олена Рукіна

ФОРМИ РОБОТИ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА У КЛАСІ ХОРОВОГО ДИРИГУВАННЯ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Реалії сучасного життя ініціюють процес трансформації у всіх сферах людської життєдіяльності. Пандемія Covid-19, безжалісна агресія і напад росії на Україну — обумовили зміни діяльності багатьох учасників освітнього процесу, які проявилися в першу чергу активним впровадженням форм дистанційного навчання у закладах вищої освіти України. На практиці виявилось, що викладання теоретичних дисциплін в онлайн форматі не викликає великих проблем, його трансформувати простіше. Проте, проведення практичних занять, зокрема у музичній галузі, містить низку численних питань, які необхідно вирішувати концертмейстеру: «Які перспективні напрями роботи при онлайн навчанні?», «Які можливі шляхи впровадження нових форм при роботі із здобувачами освіти?» та ін.

Незважаючи на існуючі дослідження щодо впровадження інноваційних форм дистанційного навчання у сфері музичної освіти Л.Васильєвої, В.Зорін, І.Кравченко, А.Краснової, М.Ярославцевої, С. Пехаревої, — достатньо ґрунтовного вивчення та аналізу здійснення професійної діяльності